

Den 6. november 2003 foretog jeg og tre af embedets øvrige medarbejdere inspektion af detentionen i Esbjerg. Jeg foretog samtidig en inspektion af politistationens venterum.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Politimesteren i Esbjerg og Justitsministeriet med henblik på at myndighederne kunne få lejlighed til at fremkomme med eventuelle yderligere bemærkninger om faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Jeg har ikke modtaget bemærkninger til rapporten fra myndighederne.

1. Retningslinjer mv. for indretning af venterum

I Justitsministeriets vejledning om indretning af nye politibygninger (august 1992) er der fastsat retningslinjer (også) for indretning af venterum. I forordet til vejledningen er (bl.a.) anført følgende om vejledningens anvendelsesområde og retningslinjernes karakter:

”Justitsministeriet finder det væsentligt at fremhæve retningsliniernes vejledende karakter, herunder at vejledningen alene tager sigte på egentligt nybyggeri. Justitsministeriet finder dog, at de principper, der kommer til udtryk, også efter omstændighederne vil kunne finde anvendelse i forbindelse med ombygningsarbejder i politiets eksisterende lokalemasse.”

Vejledningen indeholder følgende retningslinjer om indretning af venterum mv.:

”Venterum for anholdte.

Rummene, der anvendes til kortvarigt ophold, grupperes om et fælles forrum af en rimelig størrelse. Fra forrummet skal være adgang til et toilet.

Et venterum skal have en minimumsbredde på 2 meter og et minimumsareal på 6 m². Dagslysadgang er ikke påkrævet, men i givet fald skal vinduerne være sikrede i klasse B 3.

*Bygningsdele:***Vægge og lofter:**

- skal være glatte, brudsikre og uden fremspring og fuger
- skal være brudsikre
- skal have en luftlydisolation på minimum R_w 53 dB.

Døre:

- skal, ligesom dørkarmen, være i brudsikkert materiale og skal fastgøres meget solidt
- skal være udadgående, også fra forrum
- beslås kun på ydersiden med greb, cylinder og 2 stk. svære skudrigler
- forsynes med dørspion/inspektionslem.

Gulvbelægning:

- skal være linoleum eller vinyl uden samlinger
- evt. fodlister må ikke kunne demonteres uden værktøj.

*Installationer:***Varmeanlæg:**

- såfremt rummene kræver særskilt opvarmning, skal dette ske i form af gulvvarme eller luftvarme, således at synlige installationer undgås.

Ventilation:

- 8 x luftskifte/time.

El-anlæg:

- afbrydere for rumbelysning skal være 2-polede og anbragt uden for rummene.

Den ene pol skal tænde en rød lampe anbragt på gangen uden for afsnittet. Lampen skal fungere som erindringslampe og markere at et eller flere rum er i brug.

Svagstrømsanlæg:

- samtale/lytteanlæg med specialudført kaldetryk (berøringskontakt) indbygget i væg
- røgmelder indbygget i udsugningsarmatur
- i loftet indbygges specialarmaturer for belysning, samtaleanlæg, indblæsning og udsugning. Minimum indbygningshøjde: 35 cm.

Fast inventar:

- i hvert rum monteres en solid bæk i rummets bredde med fast forstykke til gulv.”

Vejledningen har ikke direkte betydning for min inspektion af venterum på politistationer der er opført/ombygget før vejledningen blev udsendt i 1992, men visse af de principper der ligger til grund for vejledningens retningslinjer, har betydning for vurderingen af om forholdene i venterummene er acceptable. Dette gælder f.eks. principperne for retningslinjerne vedrørende anvendelsen af (visse) bygningsdele.

Europarådets komité til forebyggelse af tortur (torturkomitéen) aflagde besøg i Danmark fra den 28. januar til den 4. februar 2002. I besøget indgik bl.a. indretningen og anvendelsen af venterum. I komitéens rapport er under pkt. 10 anført følgende:

”10. Although the cells at Horsens Police Headquarters offered satisfactory conditions of detention, the same cannot be said about the holding rooms of the Criminal Investigation Police, which were already criticised by the CPT following its 1996 visit (cf. CPT/Inf (97) 4, paragraph 22). Two of the rooms were small (2.8 m²), had no access to natural light or ventilation and were wired to equipment that played loud music when the lights were switched on (i.e. whenever detained persons were being held in them). Those rooms were claustrophobic and generated an unacceptably intimidating atmosphere. The two other holding rooms at Horsens were of an adequate size (6 m²) and had some access to natural light and ventilation; however they were dirty and the walls were in need of painting.

The CPT recommends that the 2.8 m² holding rooms of the Horsens Criminal Investigation Police – and any other similar holding facilities in Denmark – be withdrawn from service. Steps should also be taken to ensure that all detention facilities, including the two larger holding rooms at Horsens, are kept in a satisfactory state of cleanliness and repair.”

Justitsministeriet har i en foreløbig rapport anført følgende til det i citatet anførte:

“The Ministry of Justice has noted that the police detention rooms and holding rooms visited by the CPT in 2002 were generally found in acceptable condition, including in relation to size, lights, ventilation, cleanliness, etc.

Regarding the 2.8 m² holding rooms of the Horsens Criminal Investigation Police, the Chief of Police of Horsens has reported that the conditions have been improved already, as the two small holding rooms have been joined to one holding room.

Furthermore, the holding rooms were repaired and painted in the autumn of 2002.

The National Commissioner of Police has explained in more general terms that the holding rooms in the police stations of the country are used for detainees' short-term detention while they wait to be questioned in more detail. Furthermore, the holding rooms are used for short-term detention in connection with police bringing persons before the Enforcement Court, just as witnesses, who according to a court order, have to be fetched by the police, are placed in holding rooms for a short while if they cannot be brought before the court forthwith for the purpose of questioning in court. The holding rooms in the police stations of the country are thus used for short stays only of detained persons.

In addition, it is possible for the police - based on a concrete judgment in each individual case - to use the detention facility as holding rooms, if the detainee makes a request to this effect.

In guidance notes of 1992, the Ministry of Justice has laid down guidelines for i.a. the fitting-up of holding rooms for detainees. The guidelines contain i.a. minimum requirements with regard to the size of holding rooms for detainees and specific requirements of ventilation, intercom and monitoring and smoke detector systems. These guidelines apply to new buildings and to larger reconstruction works on the buildings of the police.

In this connection the National Commissioner of Police has reported that in a smaller part of the police's buildings are holding rooms that do not comply with the minimum requirements of the guidelines with respect to size. In connection with major reconstruction works these holding rooms will be closed down and replaced by new ones that comply with the requirements of the guidelines.”

2. Venterummene på politistationen i Esbjerg

Ordenspolitiet og kriminalpolitiet i Esbjerg råder hver over tre venterum. Ordenspolitiets venterum er placeret i politistationens høje stueetage, mens kriminalpolitiets venterum er placeret på 2. sal i samme bygning.

Politistationen er efter det oplyste opført i slutningen af 1950'erne.

2.1. Ordenspolitiets venterum

Ordenspolitiets tre venterum blev i forbindelse med inspektionen opmålt til 107 cm i bredden og 260 cm i dybden. Lokalets grundareal er efter denne opmåling således 2,78 m². Der er ca. 250 cm fra gulv til loft.

Venterummene opfylder således ikke vejledningens retningslinjer om en minimumsstørrelse på 6 m² og en minimumsbredde på 2 meter. Henset til tidspunktet for politistationens opførelse giver dette mig dog ikke i sig selv anledning til bemærkninger.

Venterummene er noget større end venterummet hos ordenspolitiet i Hobro som jeg nærmere har omtalt nedenfor, men størrelsesmæssigt sammenlignelige med det venterum på politistationen i Horsens som torturkomitéen har henstillet ikke længere bliver anvendt, og som Justitsministeriet har oplyst er blevet slået sammen med et andet rum.

I min opfølgingsrapport af 11. september 2003 vedrørende min inspektion af et venterum hos ordenspolitiet i Hobro – som målte 129 x 105 cm, og som jeg karakteriserede som et stort skab – har jeg bl.a. oplyst og anført følgende:

”Rigspolitchefen har om ordenspolitiets venterum oplyst følgende:

’Rigspolitiet kan i øvrigt oplyse, at ordenspolitiets venterum, der er etableret før Justitsministeriets vejledning om indretning af nye politibygninger (august 1992), vil blive søgt forbedret inden for rammerne af de bygnings- og bevillingsmæssige muligheder, idet Rigspolitiet ud fra en samlet vurdering finder, at venterummet bør forbedres, uagtet det ikke kan indrettes, så det opfylder samtlige de i vejledningen fastsatte retningslinier.’

Justitsministeriet har – som jeg forstår det – henholdt sig hertil. Justitsministeriet har oplyst at ministeriet vil vende tilbage til sagen når ministeriet har modtaget underretning fra Rigspolitichefen om ombygningen.

Jeg forstår på Rigspolitichefens udtalelse at ordenspolitiets venterum efter ombygningen vil være betydeligt større end det er i dag – om end ikke af en størrelse som opfylder kravene i Justitsministeriets vejledning. Jeg tager med denne bemærkning det oplyste til efterretning.

Jeg har noteret mig at jeg modtager underretning fra Justitsministeriet når ombygningen er tilendebragt.”

Jeg beder på baggrund heraf Justitsministeriet om en udtalelse om størrelsen af venterummene hos ordenspolitiet i Esbjerg. Jeg beder om at ministeriet forinden indhenter en udtalelse fra Rigspolitichefen. Jeg henviser i øvrigt til mine bemærkninger under punkt 2.2.

Lokalerne er placeret ved siden af hinanden, direkte ud til et forum/visitationslokale hvorfra der er adgang til et nyere toilet.

Dørene til venterummene åbner udad og er forsynet med en anordning så dørene ikke kan åbnes indefra selv om de står 5-10 cm på klem. Desuden er dørene forsynet med to kraftige skudrigler. Det blev i forbindelse med inspektionen oplyst at dørene normalt åbnes på klem (men altså med låseanordning) når de er i brug.

Dørenes indvendige side er påsat metalplader, og der er dørspioner i dørene. Der er glas i to af dørspionerne. I den tredje dørspion er glasset øjensynligt knust. Dette betyder at det ikke er muligt at se ind i det ene venterum gennem dørspionen. I en anden dørspion er glasset så ridset at indkig ikke giver reel mulighed for at se en person som opholder sig i lokalet. Den sidste dørspion har også ridset glas, men indkig er muligt, om end noget sløret.

Venterummenes dørspioner er ikke alle anvendelige. Jeg går ud fra at Politimesteren i Esbjerg vil udskifte glasset i dørspionerne ind til de to venterum (nr. 2 og nr. 3) hvor indkig ikke er muligt eller er væsentlig begrænset.

Lokalernes gulve er belagt med linoleum. Modsat dørene er bænke af træ i rummenes bredde. Bænkene er fastmonterede på lokalernes vægge og har fast forstykke til gulvet.

På væggen ved døren er en kaldeknop i alle tre lokaler.

Jeg beder politimesteren oplyse om lokalernes kaldeanlæg fungerer, herunder om der alene er tale om et kaldeanlæg, eller om der tillige kan føres samtale via anlægget.

Der er ikke fremspring og løse skruer i lokalerne.

Venterummene har ikke dagslysadgang, men er alene oplyst af loftslamper. Afbryderne til lamperne er placeret uden for lokalerne og er to-polede således at en rød lampe tænder når lyset i rummet tændes.

Der er ingen radiatorer eller andre synlige installationer til opvarmning af rummene.

Jeg beder politimesteren om at oplyse hvordan venterummene opvarmes.

I loftet er riste, formentlig med adgang til ventilationskanal. I venterum nr. 1 er risten medtaget, formentlig pga. hærværk.

Jeg beder politimesteren om at oplyse hvorledes venterummene ventileres.

Der findes ikke røgmeldere i venterummene.

Jeg henstiller at politimesteren foranlediger at venterummene bliver forsynet med røgmeldere, og jeg beder om underretning når det er sket.

Vægge og lofter er oprindeligt hvidmalede, men navnlig væggene er meget skæmmede af ridse-, slag- og sodmærker samt af graffiti.

Det var ikke muligt at få oplyst om lokalerne har været istandsat siden opførelsen af politigården, og i givet fald hvornår.

Lokalerne var i dårlig rengøringsmæssig stand og bar præg af ikke at have været ordentligt rengjort gennem længere tid. Der var således mørke kager af skidt ved hjørner på bænke og gulve og langs paneler, og der var stænk af indtørrede væsker på vægge og bænke.

Venterummene er i meget dårlig vedligeholdelses- og rengøringsmæssig stand. Det blev oplyst at personer normalt anbringes i venterum i 1-2 timer, men jeg forstår det oplyste således at længere ophold kan forekomme. Uanset det relativt korte tidsrum der normalt er tale om, finder jeg det urimeligt at personer anbringes mod deres vilje i lokaler af den størrelse og i så dårlig vedligeholdelses- og rengøringsmæssig stand.

Det var, som nævnt, ikke muligt i forbindelse med inspektionen at få oplyst om lokalerne har været istandsat siden opførelsen af politigården, og i givet fald hvornår. Jeg må imidlertid på baggrund af det oplyste og mit indtryk af lokalernes vedligeholdsmæssige stand, gå ud fra at det i hvert fald ikke er sket i de seneste 10 år. Jeg må desuden gå ud fra at lokalerne igennem en årrække har været i en vedligeholdsmæssig stand der svarer til den nuværende.

Dette er kritisabelt. Jeg går ud fra at lokalerne nu er grundigt rengjorte, og at politimesteren vil sikre at lokalerne fremover løbende rengøres grundigt. Jeg henstiller til politimesteren at

sætte lokalerne i stand. Jeg beder om underretning om hvad min henstilling giver anledning til.

2.2. Kriminalpolitiets venterum

Kriminalpolitiets tre venterum blev i forbindelse med inspektionen opmålt til 109 cm i bredden og 127 cm i dybden. Lokalets grundareal er efter denne opmåling således 1,38 m². Der er ca. 250 cm fra gulv til loft.

Idet jeg bemærker at de tre venterum størrelsesmæssigt er sammenlignelige med det venterum hos ordenspolitiet i Hobro som jeg karakteriserede som et stort skab, beder jeg – idet jeg henviser til mine bemærkninger om størrelserne på ordenspolitiets venterum under punkt 2.1. – Justitsministeriet om en udtalelse om størrelsen af venterummene hos kriminalpolitiet i Esbjerg. Jeg beder om at ministeriet forinden indhenter en udtalelse fra Rigspolitichefen.

Kriminalpolitiets tre venterum er placeret side om side og ligger ud til en mellemgang hvorfra der også er adgang til et nyere toilet.

Dørene til venterummene åbner udad og er forsynet med en anordning så dørene ikke kan åbnes indefra selv om de står 5-10 cm på klem. Desuden er dørene forsynet med to kraftige skudrigler. Det blev i forbindelse med inspektionen oplyst at dørene normalt åbnes på klem (men altså med låseanordning) når de er i brug. Der er fem lufthuller øverst i dørene.

Dørene er ikke forsynet med dørspioner eller inspektionslemme.

Observation af anbragte i venterum gennem dørspioner og lignende indretninger kan gennemføres uden at forstyrre de anbragte. Dette kan være et nyttigt og hensynsfuldt supplement til observation ved åbning af døren som tilmed kan anspre til hyppigere kontrol, herunder

også i tilfælde hvor venterummene fejlagtigt antages ikke at være i brug. Dette sidste er navnlig relevant i det omfang venterummene ikke er forsynet med indikatorlamper, jf. nedenfor. Samtidig kan dørspioner og lignende beskytte politiets personale imod overfald. Etablering af sådanne installationer er næppe uforholdsmæssig dyrt. Jeg finder det derfor umiddelbart rimeligt at det kræves at døre til venterum er forsynet med dørspioner eller lignende indretninger. Jeg beder Justitsministeriet om en udtalelse herom. Jeg beder om at ministeriet forinden indhenter en udtalelse fra Rigspolitichefen.

Lokalernes gulve er belagt med linoleum. Modsat dørene er bænke af træ. Bænkene er ikke i rummenes bredde, men ca. 1/3 af bredden. Bænkene er fastmonterede på lokalernes vægge. Bænkene har ikke fast forstykke til gulvet.

Jeg beder Justitsministeriet om en udtalelse om bænkenes udformning. Jeg beder om at ministeriet forinden indhenter en udtalelse fra Rigspolitichefen.

I væggen over døren er ventilationsriste med træk fra gangarealet foran lokalerne. Der er ingen (elektriske) ventilationsanlæg.

Jeg beder politimesteren om at overveje at etablere elektrisk ventilation eller anden form for udluftning i venterummene og underrette mig om resultatet af disse overvejelser. Jeg henviser til ovennævnte (nye) retningslinjer for indretning af venterum.

Der er ikke kaldeknapper i de tre lokaler.

Jeg har i forbindelse med min inspektion af venterummet i Sæby bedt Justitsministeriet om en udtalelse om fravær af kaldeanlæg. Jeg vender tilbage til dette spørgsmål vedrørende venterummene i Esbjerg når jeg har modtaget den nævnte udtalelse.

Der er ikke fremspring og løse skruer i lokalerne.

Venterummene har ikke dagslysadgang, men er alene oplyst af lamper placeret på væggen over døren. Afbryderne til lamperne er placeret uden for lokalerne.

Der er ikke installeret indikatorlampe eller anden form for markering af at et lokale er i brug.

I min rapport om inspektion af venterummene i Skagen har jeg skrevet følgende:

”Der er ikke røde lamper i forrummet eller på gangen uden for forrummet der markerer at det pågældende venterum – eller et af venterummene – er i brug. Det blev under inspektionen på forespørgsel oplyst at politistationen ikke bliver forladt hvis der er personer anbragt i venterummene.

Jeg har noteret mig at politiet i Skagen er opmærksom på at der er en risiko for at glemme at der er personer anbragt i venterummene – også fordi der ikke er en anordning der markerer at (et af) venterummene er i brug. Efter min opfattelse kan der rejses spørgsmål om hvorvidt dette udgør en tilstrækkelig sikkerhed for at ingen bliver glemt. Jeg peger i den forbindelse tillige på reglerne herom i Justitsministeriets vejledning.

Inden jeg foretager videre vedrørende dette spørgsmål i anledning af min inspektion af venterummene på politistationen i Skagen, beder jeg politimesteren og Justitsministeriet om en udtalelse. Jeg beder om at Justitsministeriet forinden indhenter en udtalelse fra Rigspolicefen.”

Jeg vender tilbage til dette spørgsmål vedrørende venterummene i Esbjerg når jeg har modtaget de nævnte udtalelser.

Der er ingen radiatorer eller andre synlige installationer til opvarmning af rummene.

Jeg beder politimesteren om at oplyse hvordan venterummene opvarmes.

Der findes ikke røgmeldere i venterummene.

Jeg henstiller at politimesteren foranlediger at venterummene bliver forsynet med røgmeldere, og jeg beder om underretning når det er sket.

Vægge og lofter er oprindeligt hvidmalede, men navnlig væggene er i udpræget grad skæmmede af ridse-, slag- og sodmærker samt af graffiti. Desuden er pudset flere steder – og på store områder – slået helt eller delvist af, herunder således at de rå murstensvægge står frem gennem huller i pudset.

Det var ikke muligt at få oplyst om lokalerne har været istandsat siden opførelsen af politigården, og i givet fald hvornår.

Lokalerne var i meget dårlig rengøringsmæssig stand og bar præg af ikke at have været ordentligt rengjort gennem længere tid. Der var ligesom – og i videre udstrækning end – i ordenspolitiets venterum mørke kager af skidt ved hjørner på bænke og gulve og langs paneler, og der var stænk og plamager af indtørrede væsker på væggene. I et venterum stod en underkop med cigaretskod.

Venterummene er i urimelig dårlig vedligeholdelses- og rengøringsmæssig stand. Det blev oplyst at personer normalt anbringes i venterum i 1-2 timer, men jeg forstår det oplyste således at længere ophold kan forekomme. Uanset det relativt korte tidsrum der normalt er tale om, finder jeg det helt urimeligt at personer anbringes mod deres vilje i lokaler af den størrelse og i så dårlig vedligeholdelses- og rengøringsmæssig stand.

Det var, som nævnt, ikke muligt i forbindelse med inspektionen at få oplyst om lokalerne har været istandsat siden opførelsen af politigården, og i givet fald hvornår. Jeg må imidlertid på baggrund af det oplyste og mit indtryk af lokalernes vedligeholdsmæssige stand, gå ud fra at det i hvert fald ikke er sket i de seneste 10 år. Jeg må desuden gå ud fra at lokalerne igennem en årrække har været i en vedligeholdsmæssig stand der svarer til den nuværende.

Dette er meget kritisabelt. Jeg går ud fra at lokalerne nu er grundigt rengjorte, og at politimesteren vil sikre at lokalerne fremover løbende rengøres grundigt. Jeg henstiller til politimesteren at sætte lokalerne i stand. Jeg beder om underretning om hvad min henstilling giver anledning til.

2.3. Venterummenes anvendelse

I sit svar af 6. november 2002 i en generel sag om indretning af venterum har Rigspolitichefen oplyst følgende om politiets anvendelse af venterum:

”Venterummene på landets politistationer anvendes til anholdte personers kortvarige ophold i forbindelse med, at de pågældende afventer en nærmere afhøring.

Endvidere anvendes venterummene til kortvarige ophold i forbindelse med politiets fremstilling af personer for fogedretten, ligesom vidner, der efter rettens bestemmelse skal afhentes af politiet, i nogle tilfælde kortvarigt anbringes i venterum, såfremt de ikke kan fremstilles i retten øjeblikkeligt med henblik på indenretlig afhøring.

Rigspolitiet kan endvidere oplyse, at detentioner i nogle tilfælde anvendes som venterum, efter at der i hvert enkelt tilfælde er foretaget en konkret vurdering af, om venterumsanbringelsen undtagelsesvist kan ske ved anbringelse i detentionen og dette i øvrigt er i overensstemmelse med den anholdtes ønske. Der henvises i den forbindelse til ombudsmandens j.nr. 2000-3783-618 og 2000-3011-618 vedrørende inspektionen af detentionerne på Københavns Politis Station 2 og Kalundborg Politigård.”

Det blev, som nævnt, oplyst i forbindelse med inspektionen at personer normalt anbringes i venterum i 1-2 timer, men jeg forstod det oplyste således at længere ophold kan forekomme i særlige tilfælde.

Jeg har ikke fundet grundlag for at anmode om mere specifikke oplysninger om varigheden af de enkelte anbringelser, og det oplyste giver mig ikke grundlag for bemærkninger i denne forbindelse.

3. Opfølgning

Jeg beder om at de oplysninger mv. som jeg har bedt politimesteren om, tilbagesendes gennem Justitsministeriet således at ministeriet kan komme med bemærkninger hertil.

4. Underretning

Denne rapport sendes til Politimesteren i Esbjerg, Justitsministeriet, Rigspolitichefen og Folketingets Retsudvalg.

Lennart Frandsen

Inspektionschef